

SZEMLE

Kisebbségi politika

Magyarország és az erdélyi magyar szervezetek

Szesztay Ádám: Az erdélyi magyar szervezetek viszonya és Magyarország = Magyar Kisebbség, 16. évf. 2011. 1-2. sz. 122-136. p.

Az erdélyi magyar politikai alakulatok versengése nem kizárólag erdélyi kérdés. Hogy a magyar alapvetően sikeres vagy kevésbé sikeres nemzet, meghatározók az anyaország pozíciói, de benne vannak a határon túli magyarok sikerei és kudarcai is.

Természetesen az anyaország pozíciói meghatározók a nemzet sikere szempontjából, mert egy szuverén államról van szó, saját természeti és pénzügyi erőforrásokkal és az állam nemzetközi jogalanyiságával. Ezek az adottságok a határon túliak számára nem állnak rendelkezésre, és ezért domináns az anyaország sikere vagy sikertelensége. Nem lehet elfogadni azoknak a magyarországi közéleti megnyilvánulásoknak az igazságát, amely a határon túliakkal való közösségvállalás visszafogását tüzték ki célul, hiszen ez nem csak erkölcsileg hibás felfogás, de pragmatikus szempontból is célt téveszt, mert a racionális együttműködésben testet öltött közösségvállalás elősegítheti, hogy nemcsak a határon túliak pozíciói erősödnek, hanem egyúttal az egységes magyar nemzet pozíciói is.

Ugyanakkor a kisebbségi helyzetben lévő magyar közösségek sem eszköztelenek. Rendelkezésre áll demográfiai erejük, szilárd nemzettudatuk és kisebbségi sors-tudatuk és rendelkeznek intézményekkel is, sőt esetenként parlamenti és kormányzati szerephez is jutnak. Az, hogy a kisebbségi (jelen esetben erdélyi) közösségek saját sorsukat milyen hatékonysággal képesek érvényesíteni, azon múlik, hogy eszközeiket milyen szinten sikerül közösségi sikereik érdekében kihasználni. Ez a kérdés az erdélyi magyar politikai erő együttműködésében, konkrétan az Erdélyi Magyar Egyeztető Fórum (EMEF) működésében artikulálódik. E vonatkozásban nem pusztán az a kérdés, hogy a politikai csoportok közötti vetélkedés vagy az egymással való megegyezés a sikeresség záloga, hanem legalább ilyen fontos kérdés, hogy milyen jellegű, illetve milyen tartalmú a vetélkedés, illetve az együttműködés. A vetélkedés nem szükségszerűen rossz, eredményezheti a közösség belső erőforrásainak hatékonyabb kihasználását. Persze a köztudatban léteznek olyan vélemények, amelyek szerint a

parlamenti és kormányzati képviselők elmaradása jobb, mint a közösségi érdekekért nem eléggé hatékonyan munkálkodó képviselő.

A politikai csoportosulások természetesen nem csak Erdélyben sokszínűek, de a magyarországi pártok között, sőt az egyes pártokon belül is megoszlanak a vélemények az erdélyi politikai alakulatok megítélését tekintve.

Gyakori vád az anyaországgal szemben, hogy az itteni politikai elmentéket kiveti a határon túlra. Ez a vélemény leegyszerűsítő, nem veszi figyelembe a Trianon előtti ország közös történelmi tudatának és politikai struktúráinak egységességét, ugyanakkor tagoltságát, minek következtében a magyar szellemi irányzatok szinte minden táborának híveiből maradtak az ország határon belül is, de bőven kerültek kívül is. Az erdélyi magyaroknak is megvoltak a maguk magyarországi politikai szimpátiái és ellenszenvői.

Tehát a kérdés: helyes vagy helytelen a magyar közéleti irányzatok határon átnyúló szolidaritása. Annyiban pozitív jelenség, hogy a különböző szellemi és politikai irányzatok kommunikációja és közösségérzete a határok felett összekapcsolják a nemzetet. De annyiban káros is, hogy a magyarországi politikai életben érvényesülő éles szembenállás a kisebbségi léthelyzet körülményei között bénítóbban hat a közösség politikai érvényesítő képességére.

A megosztottság azonban nemcsak az anyaország hatásának tudható be, legalább ennyire maga a kisebbségi lét is kelti a megosztottságot. Ilyen törésvonal például a tömb-magyarság és a szórvány-helyzetű magyarság közötti vetélkedés.

A siker nem mindig eredményez sikerélményt. A rendszerváltás utáni első években Magyarország százéves történelme legnagyobb sikereit aratta le: visszanyerte szuverenitását, megkezdte a demokratikus intézmény-rendszerek kiépítését és beilleszkedett az euro-atlanti struktúrákba is. Ezt azonban a magyar társadalom egy része mégis kudarcélményként élte meg. Romániában viszont az 1989 és 1990 fordulóján szabadon megfogalmazott közösségi célok éppúgy nem teljesültek, mint Magyarországon 1956 után, s az elégedetlenség a társadalom tudatában mégis egyre inkább háttérbe szorult. Az anyagi jólét viszonylagos javulásával a magyar közösségek közösségi tudata egyre gyengült, fokozatosan fogyott az iskolába járó gyerekek létszáma és még folytathatnánk a sort. A közösségi jogok csorbítása a társadalom széles rétegeiben mégsem okozott elégedetlenséget, s ha bajt is érzekeltek, az egy általános rossz közérzetben csapódott le, és a szavazók fokozatos eltávolodásához vezetett.

Gyakori – közönyre utaló – kérdés: „mi közöm nekem ehhez?” Az EMEF akkor lenne igazán sikeres, ha a közönynek ezt a falát át tudná törni

és ez egy nemzeti jövőkép megfogalmazásával lehetséges, ami mozgósító erőként hatna a választókra.

Az erdélyi magyar embernek két szinten van köze a közülethez: egyrészt romániai fogyasztóként, másrészt kisebbségi léthelyzetű magyarként. Ez a kettősség azzal a veszéllyel jár, hogy néhány generációt követően már nem szavaz magyar pártokra, sőt olyan vélemény is megfogalmazódik, hogy az ország sikereiben (vagy sikertelenségében) nem a magyar közösség és nem a határok felett összetartozó magyarok érdeme, hanem kizárólag a román államé. Így aztán a magyarok átlagos közéleti értékrendjében a hangsúly fokozatosan a romániai fogyasztóként kitűzött célok felé tolódik. Az EMEF akkor biztosíthat sikerélményt, ha képes artikulálni az erdélyi magyar emberek számára, hogy nagyobb esélyt teremt magyarságából eredő szükségletei kielégítésére, mint amekkorára a szervezet védtelkedése mellett nyílna lehetőség. A közeljövő egyik legnagyobb feladata az erdélyi magyarok önálló politikai képviseletének biztosítása a világban, felszámolva a mai áldatlan helyzetet, hiszen alig alakultak ki az erdélyi magyarságnak tudatosan tervezett külkapcsolatai (kivéve az egyházakat).

A magyar politikai szervezetek kormányzati illetve törvényhozási képviselete fontos, azonban ez csak eszköz. A cél: az erdélyi magyarság és általa az egész magyarság sikeres érdekérvényesítése, és ehhez nélkülözhetetlen az erdélyi szervezetek hatékony választási együttműködése.

Cholnoky Győző

Névváltoztatás és destigmatizáció a Svédországban élő Közel-keleti bevándorlók körében

Bursell, Moa: Name Change and Destigmatization Among Middle Eastern Immigrants in Sweden = Ethnic and Racial Studies, 2012, 35. Vol. 3. No. 471-487. p.

Kutatások, és tanulmányok igazolják, hogy azok a Svédországba bevándoroltak, akik vezetéknevüket svéd hangzásúra változtatják, jobb fizetési kilátásaik vannak, és kevesebb nehézséggel kell szembenézniük a hétköznapi életben, mint azoknak, akik ezt nem teszik meg. A kérdés, amelyet ez az írás vizsgál, hogy a gyakori névváltoztatások mögött a kulturális asszimilációra törekvés áll-e, vagy a névcseré mellett döntöttek a velük szemben megfogalmazódó diszkriminációt kívánják ezáltal elkerülni. További kérdés, hogy miért nagyobb a nevüket megváltoztató bevándorlók éves fizetése azokénál, akik ezt nem teszik meg. Másképpen fogalmazva, mi az össze-

függés a név, és származás alapján történő megbélyegzés, az előítéletek, és a kereseti kilátások között? Vajon a névváltoztatást egyszerűen egy sikeres kulturális asszimilációs stratégiának kell felfognunk? Mi történik az egyes esetekben az egyén szintjén? A válaszokat, Közel-keleti bevándorlók egy csoportjával készített interjúk alapján kívánom megadni, és mellett érvelek, hogy a kérdéses jelenséget nem az általános bevett nézet szerint a kulturális asszimiláció, hanem sokkal inkább a pragmatikus asszimiláció szférájába kell utalnunk. A válaszadók a nagyobb társadalmi megbecsülés, és a munkához jutás esélyének növelése érdekében változtattak nevet.

Közel-keleti bevándorlók Svédországban

Sok más európai országhoz hasonlóan Svédországba is nagy számban érkeztek bevándorlók egy relatíve rövid idő alatt. Amíg 1940-ben a Svéd lakosság mindössze 1 százaléka volt külföldi születésű, addig ma a 9,3 milliós népesség 14 százaléka az. Egyedül a Közel-keletről 280 ezer bevándorló érkezett az országba. Svédországban 1975 óta létezik integrációs politika, amely azt kívánja elősegíteni, hogy a bevándorlók ugyanolyan mértékben részesülhessenek a jóléti állam előnyeiből, mint a helyiek, és ugyanazokkal az esélyekkel kapják, de anélkül, hogy kulturális értelemben asszimilálnodniuk kellene. Kutatások bizonyítják, hogy ezek a célok nem teljes mértékben teljesülnek. A nem nyugati bevándorlók körében magasabb a munkanélküliség, mint a svédek, és a nyugati bevándorlók körében. Ez a jelenség az 1990-es években volt a legerősebb, amikor a svéd gazdaság válsága miatt a bevándorlók esetében több mint dupla akkora nőtt a munkanélküliség, mint a svédek esetében. Ráadásul a svéd közvélemény egyre erőteljesebben bevándorlásellenessé vált, kiváltképp a muszlim országokból érkezőkkel szemben. Ez a tény csak még inkább alátámasztja, hogy milyen okok vezethettek, és vezethetnek ahhoz, hogy a Közel-keleti bevándorlók megváltoztassák a vezetéknevüket.

Svéd nemzettudat és a Közel-Kelet

A svédeknek történelmük során nem sok alkalmuk volt a Közel-Kelet népeivel való személyes találkozásra. Ezért a velük kapcsolatos sztereotípiákat is nagyrészt olyan nyugati nemzetektől vették át, amelyek közelebbi kapcsolatban álltak a térséggel. A svéd köztudatban a muzulmán férfi erőszakos, a muzulmán nő pedig rettenetes elnyomásban él. Az Iszlámról is általában negatív vélemény alakult ki, mely szerint e vallás veszélyt jelent a svédek számára saját identitásukat meghatározó értékekre, úgyszintén, mint a